

se obmestna območja »pomlajujejo«, v mestnih središčih pa se prebivalstvo stara. Kot argumentirata pisca, je slovenski pojav suburbanizacije »iz začetne parcialne faze, to je selitev prebivalstva iz mest, prešel v celovito fazo večfaktorske suburbanizacije« (str. 99). Torej vzporedno z bivanjsko suburbanizacijo potekajo procesi gospodarskih dejavnosti. V tem kontekstu so pomembni tudi dejavniki, ki kar najbolj spodbujajo suburbanizacijo. Nerazvitost trga nepremičnin, ki je značilna za Slovenijo, ter razlike v razvoju prometne infrastrukture in prevoznih storitev pomembno determinirajo omenjeni proces.

Avtorja razpravo zaključujeta z ugotovitvijo, da se s procesom suburbanizacije briše razlika med mestom in podeželjem; v tem kontekstu podeželje postaja vse bolj urbanizirano, mesta pa izgubljajo prvobitno vlogo središčnosti. Obenem pa prej omenjeni razpršeni poselitveni sistem prinaša dobre in slabe strani: prvič, prednost je v visokem bivanjskem standardu, ekonomskem razvoju podeželja in tudi ohranjanju lokalnih avtonomij, in drugič, negativni vidiki tega pojava so predvsem obremenitev naravnega okolja, visoki stroški za širitev infrastrukturnih omrežij in izgubljanje krajinske »identitete«.

Nazadnje lahko sklenemo, da sta avtorja na izviren način raziskala enega od pojavov slovenske družbe v okviru vidika prostora in prostorskiosti. Če ne nazadnje prezrcalimo omenjeno pisanje na druge vidike navad Slovencev, pridobimo nekaj pomembnih novih izhodišč za raziskovanje na področju drugih znanstvenih disciplin. Končno lahko potrdimo, da sta pisca celovito zaobjela tisti del vsakdanjika prebivalcev dežele izpod Alp, čemur bi lahko rekli »kakovostna dnevna melanholija na domačem vrtu«.

.....
Mitja Durnik

Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede, Center za kritično politologijo, Ljubljana, Slovenija

E-pošta: mitjadurnik@yahoo.com

Barbara ČERNIČ MALI
Damjana GANTAR
Boštjan KERBLER

DEMOCHANGE – Demografske spremembe v Alpah: prilagoditvene strategije za prostorsko načrtovanje in regionalni razvoj

Izhodišča projekta

Ena od največjih demografskih sprememb, s katero se je na začetku 21. stoletja pričel spopadati zahodni svet, je staranje prebivalstva. V alpskem prostoru je proces staranja še dodatno pospešen iz dveh razlogov:

- v odmaknjenih podeželskih območjih zaradi odseljavanja mladih (inovativnih in ekonomsko perspektivnih) ljudi v večja mesta,
- v atraktivnih, turističnih območjih zaradi priseljavanja starejših ljudi (zlasti iz mest), ki bi radi tretje obdobje življenja preživeli v stiku z naravo, odmaknjeni od mestnega okolja.

V Evropi in drugod v zahodnem svetu se zavedajo, da se staranja prebivalstva in drugih demografskih sprememb, ki vplivajo na to (na primer migracije) oziroma izhajajo iz tega (na primer izobrazbeni in ekonomski potencial prebivalcev regije), kratkoročno ne da preprečiti, lahko pa se procesom in spremembam prilagodimo. Demografske spremembe postajajo zato vse bolj središče prostorskega načrtovanja in regionalnih razvojnih politik, saj vplivajo na spremembe povpraševanja po javnih službah, infrastrukturi, storitvenih dejavnostih, investicijah in naložbah, močno pa vplivajo tudi na finančno zmožnost lokalnih skupnosti. Le pravočasna in hitra prilagoditev tem spremembam lahko prepreči ali omili njihove negativne posledice v prostoru.

Projekt DEMOCHANGE izhaja iz domneve, da so demografske spremembe gonilna sila prostorskega razvoja v alpskem prostoru. Vendar pa dosedanje raziskave za alpski prostor potrjujejo:

- pomanjkanje študij o demografskih spremembah;
- pomanjkanje znanj za načrtovanje trenutne in prihodnje dinamike razvoja demografskih sprememb;
- nizko stopnjo zavesti o demografskih spremembah in njihovih posledicah;
- pomanjkanje razprav o strategijah za prilagajanje demografskim spremembam in tudi strategij za prilagajanje tem spremembam;
- pomanjkanje zavedanja med načrtovalci prostorskega razvoja o pomenu demografskih sprememb za prostorski razvoj in pomanjkanje znanja o tem, kako demografske spremembe vključiti v strategije, programe in načrte prostorskega razvoja;
- pomanjkanje konkretnih prostorskih strategij, programov, načrtov in ukrepov, ki upoštevajo specifične potrebe regij na področju prostorskega načrtovanja in regionalnega razvoja zaradi preteklih in predvidenih demografskih sprememb. Če takšni načrti so, pa pogosto niso ustrezni – problemi, povezani z demografskimi spremembami, so namreč zelo kompleksni, zato tudi rešitve niso preproste in enopomenske.

Namen projekta

Namen projekta DEMOCHANGE je pokazati:

- kako obravnavati demografske spremembe kot glavno gonilno silo na področju prostorskega načrtovanja in regionalnega razvoja in
- kako naj se družbe s starajočim se prebivalstvom odzovejo na neizogibne demografske spremembe, da bi se izognile njihovim negativnim posledicam oziroma jih omilile in obrnile v svojo korist.

Cilji projekta

- Osnovna in poglobljena analiza (preteklih in prihodnjih) demografskih sprememb v modelnih regijah;
- ozaveščanje o demografskih spremembah, njihovi dinamiki in posledicah;
- zasnova strategij za prilagajanje na demografske spremembe v prostorskem načrtovanju in regionalnem razvoju;
- izvedba konkretnih inovativnih ukrepov, ki podpirajo izvajanje zasnovanih strategij v modelnih regijah;
- nabor priporočil za nosilce odločanja na področju prostorskega načrtovanja in regionalnega razvoja v alpskih regijah, kakor tudi drugih območjih s starajočim se prebivalstvom.

Vsebina projekta

Delovni paketi ena, dva tri in osem vsebujejo aktivnosti, vezane na pripravo projekta, vodenje in koordinacijo ter komunikacijo, upravljanje z znanjem, informiranje o projektu in diseminacijo rezultatov. V okviru četrtega delovnega paketa bodo zbrani in analizirani podatki, ki bodo omogočali prepoznavanje demografskih sprememb, njihovih vplivov in posledic, nato sledi evalvacija ustreznosti obstoječih prostorskih načrtov glede na ugotovljene in predvidene demografske spremembe ter izbor najpomembnejšega problema in njegova poglobljena analiza. Peti paket predvideva niz dejanj (priročniki, delavnice, ustanovitev regionalne usmerjevalne skupine ...) za spodbujanje aktivne razprave o demografskih spremembah na

regionalni ravni. Namen tega je ozaveščanje o demografskih spremembah in njihovih posledicah ter načinih, na katere lahko regije demografske spremembe obrnejo v svojo korist. Šesti sklop je namenjen oblikovanju prilagoditvenih strategij v modelnih regijah, vključitvi priporočil v prostorsko načrtovanje/regionalni razvoj ter oblikovanju procesa sodelovanja z regionalnimi in lokalnimi zainteresiranimi stranmi za izvajanje pilotnih dejavnosti, ki podpirajo (nove) dopolnjene strategije. Sedmi delovni paket je namenjen ustvarjanju konkretnih načrtov, strategij in dejavnosti in izvajanju inovativnih ukrepov, ki izhajajo iz predvidenih demografskih sprememb.

Najpomembnejši rezultati projekta

- Priprava prostorskih strategij za prilagajanje na demografske spremembe,
- mednarodna mreža za izmenjavo izkušenj in znanj o prilagoditvah postopkov prostorskega načrtovanja in razvoja glede na demografske spremembe,
- pilotne investicije za izvedbo konkretnih ukrepov.

Financiranje projekta

Projekt sofinancira Evropski sklad za regionalni razvoj (ESRR) v okviru ciljev kohezijske politike, Cilj 3: Evropsko teritorialno sodelovanje (doslej Interreg), Transnacionalno sodelovanje, program Območje Alp (Alpine Space).

Časovni okvir projekta

Projekt traja od oktobra 2009 do septembra 2012.

Projektne partnerji

V projektu sodelujejo znanstvene ustanove, univerze, regionalne agencije in občine.

Nemčija:

- Hochschule für Angewandte Wissenschaften – FH München, Fakultät für Tourismus – vodilni partner,
- Landkreis Oberallgäu,
- Landratsamt Garmisch-Partenkirchen.

Avstrija:

- Amt der Salzburger Landesregierung,

Abteilung Raumplanung,

- Universität Salzburg, Fachbereich Geographie und Geologie.

Italija:

- Regione Autonoma Valle d'Aosta, Osservatorio economico e sociale,
- UNCEM – Delegazione Piemonte-se,
- Libera Università di Bolzano – Facoltà di Economia.

Slovenija:

- Urbanistični inštitut Republike Slovenije,
- RAGOR – Razvojna agencija zgoranje Gorenjske.

Švica:

- Hochschule Luzern – Soziale Arbeit (Lucerne University of Applied Sciences and Arts – School of Social Work),
- Interface Institut für Politikstudien,
- Zentralschweizer Konferenz der Volkswirtschaftsdirektoren.

Na Urbanističnem inštitutu Republike Slovenije je vodja projekta DEMOCHANGE Barbara Černič Mali. Sodelujejo pa še:

- Boštjan Kerbler,
- Damjana Gantar,
- Sandi Jakoš in
- Naja Marot.

Več informacij o projektu DEMOCHANGE je dostopnih na www.demochange.org.

Barbara Černič Mali, Damjana Gantar,
Boštjan Kerbler
Urbanistični inštitut Republike Slovenije,
Ljubljana, Slovenija
E-pošta: barbara.cernic@uir.si;
damjana.gantar@uir.si;
bostjan.kerbler@uir.si